

De INBO Strategienota 2009-2015 is verschenen. Je vindt er alles in over onze nieuwe structuur, de 12 strategische doelstellingen, en onze ambities voor de volgende jaren.

Je kan de Strategienota – in het Nederlands of het Engels – downloaden op www.inbo.be of gratis bestellen bij Irina De Landtsheer, tel 02 528 88 80. irina.delandsheer@inbo.be

Lifters op de Maas

Het 50 km lange, onbevaarbare deel van de Maas op de grens tussen Vlaanderen en Nederland ondergaat momenteel een metamorfose. Ingrijpende herstelmaatregelen moeten de rivier en haar oevers terug een natuurlijk karakter geven. Hoe reageert de natuur op deze veranderingen?

In het kader van een project van het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) in samenwerking met de universiteit van Leuven hebben we via genetisch onderzoek getracht hierin inzicht te krijgen. Voor vier plantensoorten met uiteenlopende levenskenmerken (steenraket, maasraket, akkerkers en wilde marjolein) hebben we aangetoond dat ze elk op hun manier gebruik maken van de dynamiek van het water. Door hoogwaterstanden en periodieke overstromingen zorgt de rivier voor de verspreiding van zaad en dus voor uitwisseling van genetisch materiaal tussen afzonderlijke populaties binnen het overstromingsgebied. Bestaande populaties worden weggespoeld terwijl er verderop nieuwe ontstaan. Extreme hoogwaterstanden zorgen ervoor dat er nieuw genetisch materiaal vanuit stroomopwaarts of hoger gelegen populaties en zaadbanken in de rivier terecht komt. De dynamiek van het water blijkt van cruciaal belang om de genetische diversiteit, de vitaliteit en het voortbestaan van deze soorten te vrijwaren.

Tegelijk zijn er ook plantensoorten zoals grote tijm en harige ratelaar die (nog) niet gunstig reageren op de herstelmaatregelen. Een combinatie van ecologisch en genetisch onderzoek moet de komende jaren uitmaken hoe dit komt zodat we er iets aan kunnen doen. Het is wel al zeker dat het wegvallen van het keurslijf waarin de rivier werd gestoken door het afgraven van de dijken en het herstellen van natuurlijke oevers de natuur ten goede zal komen.

Van Looy, K., O. Honnay, H. Jacquemyn, P. Breyne, K. Lambeets, B. Peters & G. Kurstjens. 2009. Planten liften mee op Maas. Lessen van verspreiding- en genetisch onderzoek voor soortherstel en -bescherming langs de Maas. *Landschap* 2009-4, p171-181.

Peter Breyne, Peter.breyne@inbo.be
Kris Van Looy, Kris.vanlooy@inbo.be

Naar een goed ecologisch potentieel voor onze oppervlaktewateren

De Europese Kaderrichtlijn Water stelt dat al onze stilstaande oppervlaktewateren, in de mate van het mogelijke, een goede chemische en ecologische toestand moeten behalen tegen 2015. Maar in Vlaanderen zijn er weinig oppervlaktewateren met een natuurlijke oorsprong, en gebruiksfuncties zoals recreatie, scheepvaart en waterberging veroorzaken vaak een bepaalde, weinig natuurlijke hydromorfologie. Daarom moet de definitie van de door de Kaderrichtlijn vooropgestelde doelstelling van 'goed ecologisch potentieel', hieraan aangepast te worden.

Van meet af aan is het INBO betrokken geweest bij het uitwerken van een kader (watertypen, natuurlijke referenties...) en het ontwikkelen van methoden (voor vissen, waterplanten, algen...) die een ecologische beoordeling van Vlaamse oppervlaktewateren moeten toelaten. Ook het 'ecologisch potentieel' is daarbij niet vergeten. Wat stilstaande wateren betreft werd in 2007 een eerste benadering uitgewerkt en toegepast op enkele grondplassen langs de Grensmaas.

In opdracht van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) heeft het INBO, samen met de Universiteit Gent en de VMM, studies uitgevoerd rond drie kunstmatige meren namelijk Blokkersdijk (Antwerpen), Grote Vijver (Mechelen) en Schulensmeer (Lum-

men). We bestudeerden ook een sterk gewijzigd natuurlijk meer, namelijk het herstelde Vinne (Zoutleeuw). We werkten het concept van ecologisch potentieel verder uit en schatten de huidige ecologische kwaliteit in voor de meeste biologische elementen aan de hand van nieuwe waarnemingen.

Geen van deze vier meren blijkt te voldoen aan de gestelde verwachtingen. De rapporten beschrijven specifieke knelpunten en formuleren aanbevelingen voor het herstel.

De rapporten INBO.R.2007.87, INBO.R.2008.48., INBO.R.2008.47, INBO.R.2008.49., INBO.R.2008.50 zijn verkrijgbaar via inbo.be.

Gerald Louette, gerald.louette@inbo.be
Luc Denys, luc.denys@inbo.be

